

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, אזר ישראל בגבורה

כי אסר המיינינה לימא ברוך אוזר ישראל בגבורה גמ' ברכות כשחוגר חגורו מכרך אוזר ישראל בגבורה רמב"ם

אבנט מתפרש אלא במוכן הכללי של חגורה. החגורה ולבישתה מציינות בכל מקום מצב של כוננות עובר לעשייה. הביטוי הרגיל "אזר" מציין אצירת הכוחות וריכוזם לקראת מטרה שיש להשיגה. "עשר" קרוב ל"אסר", "אצר", "עצר", "אזר", "עזר". הוראת כל השרשים האלה: לקשור יחד, לשמור ולהחזיק כאחד. הוראת היסוד: לעצור ולכנס כוחות. רש"י הירש

10 גבורה מיוחדת היא גבורתם של ישראל, גבורה המצטיינת לא בכבושים שמכבשים את אחרים, מכניעים אותם או מאבדים אותם, אלא גבורה שבועקה היא קשורה בכבוש את עצמו, גבורת הנשמה האלהית, הרוח האצילי של האדם, שמכבש את הגוף הפחמי ואת תאוותיו הגסות והסוערות, גבורת ארך אפים הטוב מגבור, ומשל ברוחו מלכד עיר. זאת היא הגבורה האזורה לישראל, הנאותה ליסוד המוסר השהור והרמת ערכו של האדם בירתונו מן הפחמה, הראויה להאמר בעקרה פד שרי המינינה, פחזוק המתנים בכלל להיות יותר ממוש במלא הכח, ולהבדיל עם זה בין החלק השפיל של הגוף לחלקה העליון שיהיו הכחות, המטים את האדם לצדו הפחמי, משפעים להיות טהורים ומשעבדים לגבורת הלב, המתמלא עז טהר ורגש מלא קדש, בשאיפה עליונה לגבורה של מעלה. על חלק טוב זה, המיוחד לכללות האמה, ביסוד גזע קדשת נשמתה, המאירה לכל אחד מאשיה בהדרת פבודה, הננו מברכים לאזר ישראל בגבורה. עולת ראייה

פירש הראב"ד על לבישת המכנסים שישראל חייבין בו משום ולא יראה כך ערות דבר. והר"ם ב"מ ז"ל פירש חגורתו והוא על שם נאזר בגבורה... ואמר בגבורה כי באזור תלויה גבורת הגבור כי בו תולה כלי זיין שלו אבורדהם

20 קשירת החגורה מורה על הגבורה ועל אומץ הרוח. תורה תמימה אוזר ישראל בגבורה אוזר חלציו בזריות לילך, כדאמ' במכילתא מתניכם חגורים מכאן ליוצאי דרכים שיהו זרזים. וגבי אוזר שייך גבורה... לפי שצריך אדם לאזור עליו אזורו במתניו משום הכון לקראת אלקיך ישראל... פירוש הרוקח לסידור התפילה אפילו אם נאמר שאין בו משום קישוט ומשום 'הכון', יש מעלה וחשיבות בחגירת גארטל כשעומד להתפלל, שהוא כדרך הגיבורים והרצים לשנס מתניהם כשרוצים להתגבר... וכמו כן המתפלל אוזר עצמו להזכירו שהזמן עתה להתגבר כגבור חיל ולהתחזק בעבודת התפילה שהיא אחד מהדברים הצריכים חיזוק בכל יום, ולצמצם מחשבותיו כדבעי למי שעומד לפני המלך הגדול. פסקי תשובות

30 וזה נמי הכוונה בכרכות השחר שאנו מברכין בכל יום אוזר ישראל בגבורה, שהקב"ה נותן לנו בכל יום הגבורה שצריך להתגבר על היצה"ר, כמאמר חז"ל בכל יום יצרו של אדם מתגבר ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו לא הי' יכול לו. וכן יעזרנו השם להתגבר על היצה"ר ולעשות רצונו בלבב שלם אכי"ר. משנה שכיר... ישראל עיקר טעמם בחגורה הוא לצניעות שלא יהא לכם רואה את הערוה והגבורה תבא ממילא, לכך מברכין ואומרים אוזר ישראל בגבורה, כלומר אעפ"י שאין עיקר כוונתנו לזה מ"מ הוא ברחמיו וחסדיו נותן לנו הגבורה לבוש אוזר ישראל בגבורה על החגורה שהוא כנגד הלב כמו שאמרו אבנט מכפר על הרהור הלב... ועל זה מברכין אוזר ישראל בגבורה שהוא כנגד הלב שיוכל להגביר על הלב כסיל לשמאלו כמו שאמרו איזהו גבור הכובש את יצרו וישראל צריך לחגורה שלא יהיה לבו רואה את הערוה והוא לשם שמים. ר' צדוק

נראה כי עיקר השמחה על ידי המילה כמ"ש שש אנכי על אמרתך וע"ז כתיב פתחת שקי ותאורני שמחה וכן אוזר ישראל בגבורה הוא על המילה... וכ"כ לישרי לב שמחה וע"י המילה יכולין ליישר הלב דכתיב האלקים עשה האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים ואלה החשבונות רבים באים ע"י פסולת הערלה בחי' להטת החרב המתהפכת כו'. וע"י המילה נעשין ישרי לב. ויצחק ראשון הגימול לשמונה והיה מלא שמחה. שפת אמת

40 וזהו הב' ברכות אוזר ישראל בגבורה ועוטר ישראל בתפארה, אוזר ישראל בגבורה כנגד תפילין של יד, היינו כפי מה שמסירין הפסולת מהגוף שאין לבו רואה את הערוה, זוכין אחר כך לעוטר ישראל בתפארה שהוא תפילין של ראש שמקשר הגוף להנשמה, כתיב כאשר ידבק האזור אל מתני איש כן הדבקתי אלי את כל בית ישראל, היינו כפי מה שמשדל להסיר ממנו הרצונות מהעולם הזה כן זוכה לדבקות בהקב"ה, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים וגו' אמרי אמת

ותאזרני חיל למלחמה תכריע קמי תחתי תהלים ותזרני חיל למלחמה תכריע קמי תחתני שמואל ב כתוב אחד אומר ותזרני חיל לשון זר זהב רמז למלכות, וכתוב אחד אומר ותאזרני חיל למלחמה, רמז לגבורה, שנאמר אזר נא כגבר חלצוך. מדרש

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, עוטר ישראל בתפארה

כי פריס סודרא על רישיה לימא ברוך עוטר ישראל בתפארה גמ' ברכות כי באלה שתי המלבושים נבדלים ישראל מן האומות ועל כן אינן ככלל שאר המלבושים דמכרכין עליהם כסתם ברוך מלביש ערומים דאין בהם הבדל בין אומות לישראל אבל באלו מובדלין ישראל מן האומות ב"ח וכן במצנפת וכובע אין כוונת האומות ככוונת ישראל בשוה, שהאומות אין כוונתם אלא להגין על הראש מפני הקור או החום... אבל כוונת ישראל אינו אלא מפני שיהא מורא שמים עליהם לבוש

10 והגאון רא"י קוק ז"ל בספרו מצות ראייה כתב, דיסוד כיסוי הראש לאימתא דשמיא הוא מפני שאבר הראש הוא אבר שכלי, ולפי שכל אבר שאפשר בו שימוש של גנאי ראוי לכיסוי להורות שיתבייש האדם בשימוש המגונה, וישתמש בו רק לשבח. והשכל אף על פי שהוא לטוב נוצר, מכל מקום כשישלה אדם הפשי מחשבותיו לחשוב כמופלא ממנו, ומכל שכן כשיחשוב בהרהורים הרי יש שימוש בשכל של גנאי, ומשום הכי נכון הכיסוי בחלק ממנו. ילקוט יוסף התפארת העליונה היא תפארת הרוח העליון, שלאור השכל האלהי, הכשרת רוח הקדש של אמה קדושה זו, שהיא כלה שקויה בטללי אורות של קדשת הנבואה, המשרשת בסגלתה, בשכלה הפהיר המלא ברוחה העצמי, המאיר את דרכה, לדעת באפיה הפנימי ידיעה עצמית מקורית את ד' אל אמת, עד כדי נשיאת דגל קדש זה, שהוא תפארת כל ההויה כלה, ברמה לעיני כל אפסי ארץ. זאת היא עטרת התפארת המיוחדת לישראל, נתונה בשבע המקדש של ברפת ד' החופפת על ראשינו, שבשכיל כף יש מקום לכסוי הראש בתכונת המוסר הקדוש של ישראל, להורות על אצילות מיוחדת, השרויה בשכל הישראלי בפנימיותו, העודף ביתרוננו על השכל הטבעי, אשר לכל אדם באשר הוא אדם, בעל שכל הגיוני לבדו, שאין בו אותו הפאר העליון, המצטנן בתפארת ישראל, "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו", שזהו הודנו והדרת כבודנו, שאנו מכרכים עליהם: עוטר ישראל בתפארה. ע"ר

הרא"ש היה מסדר הברכות עד עוטר ישראל בתפארה, ואו היה מניח תפילין ומברך... שו"ע ונתן טעם לפי שהתפילין נקראים פאר, שנאמר פארך חבוש עליך. ומה שקורין אותן תפילין, הוא לשון פלילה, כלומר שהן אות ועדות לכל רואינו שהשכינה שורה עלינו, דכתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ודרשו רז"ל אלו תפילין שבראש... לבוש את ד' האמרת היום... וד' האמירה היום להיות לו לעם סגולה... ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לך תהלה ולשם ולתפארת... דברים כו, יז-יט ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר ישעיה מט ג והיית עטרת תפארת ביד ד' ישעיה סב, ג

אות ניתן לנו במצות תפילין, כי המוח משכן הנשמה, בכל אומות העולם הוא כלוח בלתי נכתב, שאין בה רק מה שיכתוב האדם בבחירתו הטובה, אבל לנו אחרת נתן לנו ד' עטרת פאר ומוח התפילין הוא מוחינו, אבל בלא עשיותינו כבר מכתב אלוקים ארכע פרשיות, שבהם שכל קדוש עליון נורא הוד, כתובים בו. רק על ידי פועל טוב ושקידת דלתי חכמה, יגדל וירבה פרי ברכה, ותבונה... על כן התפילין הם עוז לישראל, פירוש חזק ותקיפות שלא ימטו לעולם, שהרי אין צריך נצחיות שלהם לכתובתם על הלוחות. וזהו "וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא" - מאליו - "עליך" בלא השתדלותך... מציאות קטן

וזהו הב' ברכות אוזר ישראל בגבורה ועוטר ישראל בתפארה, אוזר ישראל בגבורה כנגד תפילין של יד, היינו כפי מה שמסירין הפסולת מהגוף שאין לבו רואה את הערוה, זוכין אחר כך לעוטר ישראל בתפארה שהוא תפילין של ראש שמקשר הגוף להנשמה... כפי מה שמשדל להסיר ממנו הרצונות מהעולם הזה כן זוכה לדבקות בהקב"ה אמר אמת

40 העטרה בראש היא סימן החירות, וכן עבד שלבש תפילין בפני רבו, או שרבו הלבישו יצא לחירות, כי זה גם כן עניין מצות התפילין: זכר ליציאת מצרים, ליציאתנו לחירות מעבדות מצרים הרחוקה והחומרית, שהיא אחת ומיוחדת ומתחדת בנו, שזה מפורש בפרשיות תפילין... אור לנתיבתי הרחמן הוא ינחילנו ליום שכלו ארוך יום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, ויהי תלמינו עמם... הוא מעלת ההשגה העליונה ברוממות קודש החירות האלוקית, הנמשכת להם מדבקותם הנשגבה בד', שמתוכה הם נהנים מזיו השכינה... כמו עטרותיהם בראשיהם של העבדים בשנת היובל מראש השנה ויום הכיפורים, שהוא גילוי מעלת החירות. ולפיכך בפסח... שהננו מתרוממים וממשיכים בנו מתוך אותה החרות הנאדרה את פלא קודשה ועוזה לכל דורות עולמינו, הרינו מבטאים בסיום סעודת החג... את בקשת צפיתנו... אור לנתיבתי